

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Annakaisa Riihijärvi

ISIEN KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPA- NUUDESTA PÄIVÄHOIDOSSA

Sosiaali- ja terveysala

2012

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Annakaisa Riihijärvi
Opinnäytetyön nimi	Isien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa
Vuosi	2012
Kieli	suomi
Sivumäärä	44 + 4 liitettä
Ohjaaja	Ann-Sophie Blomqvist

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia isien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, mitä isät tietävät kasvatuskumppanuudesta ja miten he kokevat asemansa kasvatuskumppanina verrattuna äitiin ja päivähoidon henkilökuntaan. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, millaisia toiveita isillä on kasvatuskumppanuutta kohtaan ja onko päivähoiton ja isien välisessä kasvatuskumppanuudessa kehittämiskohtia. Lisäksi haluttiin saada selville millaista toimintaa ja tukea isät kaipaisivat päivähoiton puolelta.

Teoreettinen viitekehys rakentui päivähoitosta, kasvatuskumppanuudesta, vanhemmuudesta sekä isyydestä ja isyyden roolista. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisesti eli laadullisesti, ja tarkoituksena oli antaa vastaajille mahdollisuus kertoa vapaasti mielipiteistään ja kokemuksistaan. Tutkimus toteutettiin erään vaasalaisen päiväkodin isille laaditun avoimen kyselylomakkeen avulla. Isien vähäisen vastausprosentin vuoksi lisämateriaalin keräämiseksi järjestettiin haastattelu saman päiväkodin lastentarhaopettajille siitä, millaisina kasvatuskumppaneina he näkevät lasten isät. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Saatujen tulosten mukaan näyttäisi siltä, etteivät vastaajat olleet tietoisia päiväkodissa toteutettavasta kasvatuskumppanuudesta ja sen sisällöstä. Äidit vaikuttaisivat olevan isää aktiivisempia kasvatuskumppaneita, mutta silti isät kokevat päivähoiton henkilökunnan kohtelevan heitä tasavertaisesti äidin kanssa. Kehittämiskohteeksi kasvatuskumppanuudelle esitettiin toive hoito- ja kasvatussuunnitelma-keskustelun suuntaamisesta enemmän myös isille. Isät toivoivat toimintaa mm. isänpäiväkahvittelujen ja erilaisten toimintapäivien merkeissä, mutta isä-ryhmille ei koettu tarvetta. Lastentarhanopettajat kokivat isien aktiivisuuden vähäiseksi ja toivoivat siihen muutosta. Koska asiat hoituvat myös äidin kautta, muutosta ei koeta välttämättömäksi. Lastentarhanopettajat kokivat, että halun aktiivisuuteen täytyy lähteä isästä itsestään.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Annakaisa Riihijärvi
Title	Fathers' Experiences of Educational Partnership in Daycare.
Year	2012
Language	Finnish
Pages	44 + 4 Appendices
Name of Supervisor	Ann-Sophie Blomqvist

The purpose of this bachelor's thesis was to study fathers' experiences of educational partnership in daycare. The aim was to find out what fathers know about educational partnership and how they experience their role as an educational partner compared to the mother and daycare personnel. A further purpose was to study, what sort of wishes fathers have concerning educational partnership, if there are any development needs in the educational partnership as well as what kind of activity and assistance fathers wish to receive from daycare.

The theoretical background of this thesis consists of daycare, educational partnership, parenthood, fatherhood and the role of fatherhood. The study was qualitative. The purpose was to give the respondents the possibility to openly tell about their opinions and experiences. The research was carried out with a questionnaire with open-ended questions to fathers of one daycare centre in Vaasa. Due to the low response rate from the fathers' side, an interview to collect additional material was arranged for kindergarten teachers of the daycare center in question. The interview dealt with how kindergarten teachers see fathers as educational companions. The answers were analyzed using material-oriented content analysis method.

According to results it appears that the respondents were not aware of the educational partnership that was used in the daycare, nor the contents of it. Mothers seem to be more active educational partners than fathers; however fathers do feel like both parents are treated equally by the daycare personnel. A development suggestion was made to focus more also on fathers when making the care and education plan and during discussions between the parents and the personnel. Fathers hoped for activity, like fathers' day coffee-times or various action days but did not consider any particular father groups to be necessary. The kindergarten teachers found fathers' activity low and hoped for a change. Matters can however be handled through the mother, so there was no need for a change. Kindergarten teachers felt that the desire for activity has to come from the father himself.

Keywords Early childhood education, educational partnership, fatherhood, parenthood

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	PÄIVÄHOITO	9
2.1	Päivähoidon historiaa.....	9
2.2	Päivähoidon järjestäminen ja tehtävät	10
3	KASVATUSKUMPPANUUS	12
3.1	Tavoitteet ja edellytykset	12
3.2	Tärkeät käsitteet ja periaatteet	15
3.3	Konkreettinen näkyminen.....	15
3.4	Kasvatuskumppanuuden haasteet	16
4	VANHEMMUUS	17
4.1	Jaettu vanhemmuus.....	17
5	ISYYYS JA ISÄN ROOLI	20
5.1	Isyyden merkitys lapselle.....	20
5.2	Isyyden merkitys vanhemmille	22
5.3	Muuttunut isyys	22
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
6.1	Tutkimuksen ongelmat ja tavoitteet.....	25
6.2	Aineistonkeruumenetelmät	25
6.3	Kyselylomake	26
6.4	Tutkimusmenetelmät.....	26
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
7.1	Vastanneiden isien taustatiedot.....	28
7.2	Isien kysely	29

7.3	Lastentarhanopettajien haastattelut	32
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	38
8.1	Isien kysely	38
8.2	Lastentarhanopettajien haastattelu	39
9	POHDINTA.....	41
	LÄHTEET.....	43

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Saadut vastaukset lapsiryhmittäin.	s. 28
Kuvio 2. Kasvatusvastuun jakautuminen.	s. 30
Kuvio 3. Lastentarhanopettajien haastattelun vastausprosentti.	s. 32
Kuvio 4. Isien osallisuus kasvatuskumppanuudessa.	s. 33
Kuvio 5. Pitäisikö isien osallisuutta kasvatuskumppanuudessa lisätä?	s. 34
Kuvio 6. Miten isien osallisuutta voisi lisätä/tukea?	s. 35
Kuvio 7. Miksi isät eivät vastanneet kyselyyn?	s. 36

LIITELUETTELO

Liite 1. Tutkimuslupa.

Liite 2. Isien kyselylomake.

Liite 3. Muistutuskirje isille.

Liite 4. Lastentarhanopettajien haastattelu.

1 JOHDANTO

Isien kokemukset kasvatuskumppanuudesta päivähoidossa on tärkeä aihe, sillä usein äidit koetaan lasten ensisijaisiksi huoltajiksi. Nykyajan isät ovat kuitenkin entistä perhekeskeisempiä ja huolehtivat jälkikasvustaan usein siinä missä perheen äiditkin. Tutkimuksessani perehdyn siihen, miten nykyajan isät kokevat oman asemansa kasvatuskumppanina verrattuna lasten äiteihin ja kokevatko he olevansa tasavertaisia kasvatuskumppaneita lastensa päivähoidon henkilökunnan kanssa. Vai ovatko isät ylipäättään tietoisia kasvatuskumppanuudesta ja siitä, mitä se pitää sisällään?

Aiheen opinnäytetyölleni sain Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hannele Helinolta. Hän toivoo saavansa opinnäytetyöni avulla tietoonsa niitä toiveita ja tarpeita, joita isillä on kasvatuskumppanuutta kohtaan. Lisäksi Helinko haluaisi selvittää onko isillä mahdollisesti halukkuutta osallistua erilaisiin isä-lapsi -toimintoihin, joita hän voisi oman työnsä ja toimenkuvansa puolesta järjestää.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsittelen isyyttä ja isän roolia nykypäivänä, vanhemmuutta ja sen jakamista vanhempien kesken, päivähoitoa sekä kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytän kyselylomaketta, jonka toimitan päiväkodin henkilökunnan välityksellä lasten isille. Saadun aineiston analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, jonka teoriaa käsittelen tutkimusteoria-osiossa.

2 PÄIVÄHOITO

Suomessa lapsella on subjektiivinen päivähoito-oikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus päivähoitopaikkaan, riippumatta siitä ovatko hänen vanhempansa päivät töissä, koulussa vai kotona. Lasten päivähoito on osa yhteiskuntamme lapsiperheille tarjoamaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää. (Sosiaaliportti 2012.)

2.1 Päivähoidon historiaa

Suomalaisen päivähoitotoiminnan alku on lähtenyt liikkeelle 1800-luvulla, kun erilaiset hyväntekeväisyysjärjestöt perustivat eri maihin seimiä, jotka olivat tarkoitettu köyhille ja ilman hoitoa oleville lapsille. Helsinkiin seimen perusti Fruntimmersföreningen vuonna 1861. Ensimmäiset lastentarhat Suomeen perustivat Uno Cygnaeus vuonna 1863 sekä Hanna Rothman vuonna 1883. Alkuaikoina lastentarhoja perustettiin lähinnä ajatellen lasten terveyttä, kasvatusta sekä köyhien lasten tarvitsemia virikkeitä, ei niinkään vanhempien työssäkäyntiä. (Möttönen 2001.)

1930- ja 1940-luvuilla pienten lasten hoitaminen oli äitien vastuulla heidän muiden töidensä ohella, apuna tarvittaessa toimivat perheen vanhemmat tyttäret sekä isoäiti. 1950-luvulla parempiosaisiin perheisiin palkattiin kotiapulaisia huolehtimaan kotitöistä ja auttamaan lastenhoidossa. Sota-aikana naisten toimintapiiri laajeni ja he joutuivat siirtymään omasta kotipiiristään myös yhteiskunnallisiin tehtäviin. Kuitenkin vasta 1960-luvulta alkaen on naimisissa olevien naisten työssäkäynti kodin ulkopuolella lisääntynyt ja se on samalla lisännyt kysyntää päivähoidon kehittymiselle. Tähän muutokseen on vaikuttanut myös ihmisten siirtyminen maa- ja metsätalousvoittoisesta yhteiskunnasta teollisuus- ja palveluammatteihin. Samaan aikaan myös miesten rooli perheen elättäjänä on vähentynyt. (Möttönen 2001.)

1960-luvulla kunnallista päivähoitoa oli tarjolla ainoastaan noin seitsemälle prosentille alle kouluikäisistä lapsista. Vuonna 1973 astui voimaan päivähoitolaki,

jonka tarkoituksena oli saada lisättyä päivähoitopaikkoja. Samalla päivähoidon järjestäminen määrättiin kunnan tehtäväksi ja siitä tuli valvottua toimintaa. 1990-luvun alussa päivähoitotilanne oli Suomessa jakautunut epätasaisesti. Joissain kunnissa päivähoitopaikkoja oli enemmän kuin kysyntää, kun taas joissain kunnissa niistä oli pulaa. 1990-luvun laman ja työttömyyden seurauksena päivähoidon kysyntä kääntyi laskuun, toisena syynä kysynnän pienenemiselle voidaan pitää myös kotihoidontuen suosiota. (Möttönen 2001.)

Vuonna 1993 tuli voimaan subjektiivinen päivähoito-oikeus alle kolmevuotiaille lapsille. Vuonna 1996 päivähoitolakia muutettiin ja muutoksen myötä subjektiivinen päivähoito-oikeus laajeni koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia. Päivähoitopaikkoja jouduttiin perustamaan nopeasti lisää. Vuonna 1998 kunnallisia päivähoitopaikkojen määrä oli lähes kaksinkertaistunut verrattuna niiden määrään kaksikymmentä vuotta taaksepäin. Päivähoitopaikkojen lisääntyminen toi naisille lisää uusia työpaikkoja. Uudeksi hoitomuodoksi muodostui perhepäivähoito, joka mahdollisti sen, että perheen äiti kykeni hoitamaan omat lapsensa kotonaan ja sai siinä sivussa vielä ansiotuloa muiden perheiden lasten hoitamisesta. (Möttönen 2001.)

2.2 Päivähoidon järjestäminen ja tehtävät

Päivähoitoa järjestetään päiväkotihoidona, perhepäivähoitona sekä ryhmäperhepäivähoitona ja se voi olla joko kokopäiväistä (enintään kymmenen tuntia vuorokaudessa) tai osapäiväistä (enintään viisi tuntia vuorokaudessa). Päivähoitopaikkaa tulee hakea neljä kuukautta ennen hoidon tarpeen alkamista perheen omalta kunnalta. Kunnan on huolehdittava siitä, että päivähoitoa on saatavilla joko kunnan itsensä järjestämänä tai sen valvomana sellaisessa laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin siihen on tarvetta. Jos lapsen vanhemmat aloittavat lyhyellä varoitusajalla työskentelyn tai opiskelun, on päivähoitopaikka järjestettävä kahden viikon sisällä. Hoidosta peritään perheen tulojen ja perheen koon mukaisesti määräytyvä päivähoitomaksu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Suomalaisessa päivähoidossa yhdistetään lapsen hoito, kasvatus sekä opetus. Päivähoidon kautta lapsi saa turvallisen hoitopaikan, jossa on tavoitteena edistää hänen tasapainoista kehitystään. Päivähoitopaikassa kunnioitetaan lapsen vanhempien vakaumuksia ja toiveita sekä uskonnollisessa että muussakin kasvatuksessa. Myös lapsen kieli ja kulttuuri huomioidaan päivähoidon järjestämisessä, mikä tarkoittaa sitä, että suomen-, ruotsin- sekä saamenkielisille lapsille järjestetään päivähoito heidän omalla äidinkielellään. Muita kieliä ja kulttuureja edustavien lasten kieltä ja kulttuuria pyritään tukemaan toimimalla yhteistyössä kyseisten kulttuurien edustajien kanssa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.) Päivähoidon tavoitteena on lasten perheiden tukeminen heidän kasvatustehtävässään sekä yhteistyössä perheiden kanssa edistää lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, monipuolisesti lapsen kehitystä tukevaa toimintaa sekä lapselle suotuisa ja hänen taustansa huomioon ottava kasvuympäristö. (L 19.1.1973/36.)

3 KASVATUSKUMPPANUUS

Lasten vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välistä vuorovaikutusta on eri aikakausina tarkasteltu useista erilaisista näkökulmista. Vuorovaikutuksesta puhuttaessa on käytetty muun muassa käsitteitä yhteistyö, tukeminen ja kumppanuus. Se, mitä käsitettä milloinkin käytetään, ei ole täysin merkityksetöntä. Käsitteiden taustalla ovat käsitykset kodin ja julkisten tahojen kasvatusyhteistyön luonteesta sekä yhteistyön eri osapuolten asemasta ja vallasta. (Alasuutari, Hännikäinen, Karila, Nummenmaa & Rasku-Puttonen 2006, 92.)

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lasten vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välillä tehtävää yhteistyötä nimitetään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan tasavertaista vuorovaikutusta sekä molempien osapuolten tietoista sitoutumista ja toimintaa yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus on aitoa ja empaattista vuorovaikutusta, jossa tunteilla on keskeinen sija. (Kaskela & Kekkonen 2006, 11, 31.) Se perustuu käsitykseen, että sekä vanhemmilla että työntekijöillä on olennaista tietoa lapsesta, kumppanuus sisältää molemminpuolisen kunnioituksen ja että vanhemmilla ja työntekijöillä on yhteisiä tavoitteita lapsen kasvatuksessa (Alasuutari ym. 2006, 93).

3.1 Tavoitteet ja edellytykset

Suomalaiselle päivähoidolle on lainsäädännössä määritelty kaksi tehtävää, jotka ovat lasten kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen ja perheiden kotikasvatuksen tukeminen. Viime vuosien aikana tätä velvoitetta perheiden kotikasvatuksen tukemisesta on pyritty kehittämään kasvatuskumppanuuden käsitteen avulla. (Alasuutari ym. 2006, 93.) Kasvatuskumppanuudessa lapsen kaksi kasvupaikkaa, koti ja päivähoito, muodostavat lapsen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista eheyttä vahvistavan kokonaisuuden. Vanhempien ja kasvattajien säännöllinen vuoropuhelu helpottaa lapsen päivittäistä liikkumista ja siirtymistä kodin ja päivähoidon välillä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 24.) Lasten kasvattaminen ja heidän hyvinvoin-

tinsa takaaminen ovat vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan yhteistä työtä (Hafstad & Ovreeide 2001, 9).

Vanhempien kasvatuskumppanina toimiva päivähoidon työntekijä sitoutuu vahvistamaan lapsen ja tämän vanhemman välistä varhaista kiintymyssuhdetta. Kasvatuskumppanuus lähtee aina liikkeelle lapsen tarpeista ja sitä ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Toimiva kasvatuskumppanuus edellyttää, että päivähoidon työntekijä ja lapsen vanhempi luottavat toisiinsa ja jakavat ajatuksiaan arkisista lapsen kasvatukseen liittyvistä asioista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14–15.)

Vanhempi voi lapsestaan erossa ollessaan tuntea olonsa turvallisiksi ja luottavaisiksi sen suhteen, että lapsi on asiantuntevassa hoidossa. Vanhempi voi luottaa siihen, että hänen lapsensa tarpeet ja toiveet tulevat kuulluksi, nähdyksi, vastaanotetuksi ja jaetuksi. Työntekijä puolestaan tietää, että lapsen vanhempi arvostaa ja kunnioittaa hänen ammattitaitoaan ja luottaa häneen lapsensa opettajana ja hoitajana. Tavoitteena on jo päivähoitosuhteen alkuvaiheessa saada luotua riittävän vahva luottamus myös vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21.)

Vanhemmalle tulee antaa mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vanhemmille luodaan tilaisuuksia olla mukana oman lapsensa, lapsiryhmän, päivähoitoyksikön ja koko kunnan varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja ajankohtaisten asioiden valmistelussa. Lapsen vanhemmat voivat osallistua päivähoidon toimintaan olemalla mukana kasvatuskeskusteluissa, vanhempainilloissa sekä juhlien ja tapahtumien järjestelyissä. Vanhemmat osallistuvat myös päivittäisten kontaktiensa – lapsen tuonti- ja hakutilanteiden – kautta lapsensa hoitopäivän aloituksen ja lopetuksen rutiineihin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Vanhempien halu osallistua lapsensa kasvatukseen ja opetuksen suunnitteluun vaihtelevat. Osa vanhemmista kokee suunnitteluun osallistumisen tärkeäksi ja he odottavat varhaiskasvatukselta ja henkilökunnalta yksilöllistä ja laadukasta sisältöä ja pedagogiikkaa. Osa vanhemmista ajattelee, että päiväkodin varhaiskasvatus

on henkilökunnan työtä ja haluaa antaa vastuun suunnittelusta kokonaan päivähoidon työntekijöille. Suurin osa vanhemmista osallistuu suunnitteluun ja näkevät kodin ja päivähoidon välisen yhteistyön tärkeänä. Kokemusten mukaan vanhemmat ovat kasvatustilanteiden aikana aktiivisia, jos heidät otetaan huomioon tasavertaisina yhteistyökumppaneina ja osoitetaan, että heidän näkemyksiään arvostetaan. Vanhemmat ovat valmiita keskustelemaan ja kertomaan omasta lapsestaan, kun työntekijä on vastaanottavainen ja hyväksyvä kuuntelija. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 102, 112.)

Kasvatuskumppanuuteen perustuvassa suhteessa päivähoitoon työntekijällä ja lapsen vanhemmilla on samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta sekä taidot toimia lapsen kanssa, jotka kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapsen hyvinvointia tukevalla tavalla. Ensisijainen kasvatusvastuu ja kasvatusoikeus ovat lapsen vanhemmilla. Tavoitteena on, että lapsen asiat ja elämäntilanteet päivähoitossa ja perheessä tulevat vastaanotetuksi ja jaetuksi kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoimessa työntekijän ja vanhemman vuoropuhelussa. Tavoitteena on myös se, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdä, ymmärretä ja tukea. Kasvatuskumppanuudessa vanhemman tietämykselle ja tuntemukselle omasta lapsestaan annetaan aiempaa enemmän tilaa ja painoarvoa. Tavoitteena on myös tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen mahdollinen erityisen tuen tarve ja yhdessä vanhempien kanssa etsiä sopivat keinot lapsen auttamiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 16–18.)

Lasten vanhemmat ja päivähoitoon työntekijät ovat aina omia yksilöitään – eivät vain oman ryhmänsä edustajia. Yksilöhistorialliset kokemukset ovat täten aina läsnä vuorovaikutustilanteissa. Jokaisella ihmisellä on omat käsityksensä siitä, keitä hän pitää hyvinä vanhempina tai ammattikasvattajina. Käsitys siitä, ketä ihminen pitää sopivana kumppanina nousee hänen omista arvostuksistaan ja kokemuksistaan. Kasvatuskumppanuuden onnistuneen toteutumisen keskeisenä ehtona onkin toisen kumppanuusosapuolen ja tämän mielipiteiden kunnioittaminen. (Alasuutari ym. 2006, 95.)

3.2 Tärkeät käsitteet ja periaatteet

Kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeät käsitteet liittyvät kasvatukseen, kasvatuksen arvopäämääriin, hyvän kasvatuksen menetelmiin, hyvään lapsuuteen, vanhemmuuteen ja perheen tehtäviin. Näistä käsitteistä on sekä työntekijöillä että vanhemmilla monenlaisia ajatuksia. Työntekijöiden ja vanhempien ajatusten eroavaisuudet johtuvat monista eri tekijöistä – usein erilaisista arvoista ja erilaisesta elämänhistoriasta. (Alasuutari ym. 2006, 95.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita ovat kunnioitus, kuuleminen, dialogi ja luottamus. Kunnioittava asenne on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Toisen kunnioittaminen helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jossa on mahdollista tuoda asioita esiin peittelemättä ja teeskentelemättä. Kuunteleminen ja toisen kuuleminen ovat vuoropuhelun keskeisiä tekijöitä. Kuulevassa suhteessa eläydytään kuuntelemaan keskustelun toista osapuolta ja keskitytään tilanteeseen. Kuuleva suhde sisältää aina läsnäolon vaatimuksen ja se näyttäytyy puhujalle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena sekä rehellisyytenä. Dialogin perusta on kuulemisessa. Dialogiseen vuoropuheluun mahtuu eri mieltä olemista, suora-
puheisuutta sekä rehellisyyttä, sillä sitä kannattelee kuuleminen ja molemminpuolinen kunnioituksen kokemus. Luottamus puolestaan rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista, sen syntyyn tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Työntekijän sensitiivinen suhde lapseen herättää lapsen vanhemmissa luottamusta ja turvallisuutta lapsen hyvästä hoidosta. Luottamus rakentuu myös siitä, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa oman lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–38.)

3.3 Konkreettinen näkyminen

Lapsen vanhemman ja päivähoidon työntekijän välinen kasvatuskumppanuus alkaa aina tutustumisella ennen päivähoidon aloittamista. Aloituskeskustelun tarkoituksena on antaa perheelle puheenvuoro ja tälle keskustelulle perheen oma koti on vanhemmille tutumpi ja turvallisempi ympäristö kuin tuleva päivähoitopaikka.

Tavoitteena on, että työntekijä auttaa vanhempia valmistamaan lasta päivähoidon aloitukseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.)

Vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut ovat kasvatuskumppanuuden keskeinen osa-alue. Keskustelut ovat myös se tilanne, joissa kumppanuussuhteen syveneminen joko mahdollistuu tai estyy. Yleisenä käytäntönä on, että vanhempien ja hoito- ja kasvatushenkilökunnan välisiä tarkempia kasvatuskeskusteluja käydään vähintään kerran vuodessa. Tarpeiden mukaan keskusteluja voidaan käydä useamminkin. Kasvatuskumppanuudessa vuoropuhelua vanhempien ja työntekijöiden kanssa käydään jatkuvasti lapsen jokapäiväisestä elämästä ja kasvatuksesta. Luottamuksellisen suhteen rakennuttua erityistä huomiota vaativien asioiden puheeksi ottaminenkin on luontevampaa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46.)

3.4 Kasvatuskumppanuuden haasteet

Kasvatuskumppanuus on haasteellinen asia molemmille osapuolille, niin lasten vanhemmille kuin päivähoidon työntekijöille ja heidän väliselle vuorovaikutussuhteelle. Informaatio-ohjauksen avulla on pyritty luomaan suomalaisiin varhaiskasvatuskäytäntöihin vanhempien ja työntekijöiden tasavertaisuutta ja kummankin tahon aktiivista osallisuutta korostavaa työtettä. Vanhemmilla ja työntekijöillä on annettavanaan erilaisia näkökulmia ja tietoja lapsesta. Kyseessä on siis kahden erilaisen, mutta yhteiseen tavoitteeseen pyrkivän kumppanin toiminnasta. Tämän erilaisuuden käyttäminen kasvatuskumppanuuden voimavarana asettaakin haasteita niin lasten vanhemmille kuin päivähoidon henkilökunnalle. (Alasuutari ym. 2006, 94, 108.)

Eräs työntekijöiden kannalta nähtävä haaste kasvatuskumppanuudessa on lasten vanhempien ”kumppanuusvalmiuden” tunnistaminen. Keskenään erilaisten vanhempien kanssa syntyy väistämättä erilaisia vuorovaikutus- ja kumppanuussuhteita. Tämän päivän kasvatuksen ammattilaisilta vaaditaankin herkkyyttä kehittää erilaisiin vuorovaikutussuhteisiin soveltuvia ammatillisia työvälineitä. (Alasuutari ym. 2006, 96–97.)

4 VANHEMMUUS

Vanhemmuuden roolikartassa vanhemmuuden eri roolit jaetaan viiteen eri osa-alueeseen, joita ovat ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja, rakkauden antaja ja elämän opettaja. Eri ikävaiheissa olevat lapset tarvitsevat erilaista vanhemmuutta, lapsen vanhempien on osattava yhdistellä eri osa-alueita oikeassa suhteessa lapsen sen hetkisten tarpeiden mukaisesti. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2012.)

Ihmissuhdeosaajan tehtäväalueeseen kuuluu keskustella lapsen kanssa ja kuunnella mitä hänellä on sanottavaa, auttaa ristiriitatilanteissa ja kannustaa eteenpäin, tukea lapsen itsenäisyyttä sekä opettaa lasta pyytämään ja antamaan anteeksi. Rajojen asettajan rooliin kuuluu lapsen fyysisen koskemattomuuden takaaminen ja turvallisuuden luominen, rajojen asettaja valvoo sääntöjen ja sopimusten noudattamista sekä huolehtii lapsen vuorokausirytmistä. Huoltajan tehtävänä on huolehtia lapsen perustarpeista, kuten vaatetuksesta, ravinnosta, virikkeistä, levosta sekä puhtaudesta. Rakkauden antajan rooliin kuuluu hellyyden antaminen, lohduttaminen, suojeleminen, hyväksyminen ja elämän eri tilanteissa myötäeläminen. Elämän opettajan rooliin puolestaan kuuluu arkielämän taitojen sekä oikean ja väärän opettaminen, arvojen ja tapojen välittäminen lapselle, perinteiden vaaliminen ja sosiaalisten taitojen opettaminen. Perinteisesti äidin rooliin on kuulunut rakkauden, hoivan ja hellyyden tarjoaminen lapselle sekä ihmissuhdetaitojen ja muiden elämässä tarvittavien taitojen opettaminen, kun taas isä on taannut perheelle turvallisuuden ja elannon. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2012.)

4.1 Jaettu vanhemmuus

Jaetun vanhemmuuden käsite on syntynyt miesasialiikkeen sisällä ja sen avulla on haluttu korostaa isän osallistumista ja kokonaisvaltaista sitoutumista lapsensa hoitoon ja kasvatukseen. Parhaimmassa tapauksessa molemmat vanhemmat sitoutuivat alusta asti omaan vanhemmuuteensa yhtä voimakkaasti. Tällaisessa tilanteessa molemmat vanhemmat ovat valmiita ja kykeneviä kaikkiin kodin askareisiin ja lastenhoidossa eteen tuleviin tehtäviin. Molemmat vanhemmat pyrkivät löytämään

tasapainon työnsä ja perheensä välillä, toimivat sekä hoivan että hellyyden antajana lapsellensa ja ylläpitävät yhdessä sovittuja sääntöjä ja rajoja. (Terveyskirjasto 2008.)

Perheitä, kuten myös isiä ja äitejä on monenlaisia. Osa isistä kokee omaksi tehtäväkseen vastata perheen toimeentulosta ja tuoda leivän pöytään, kun taas äidin tehtävänä on hoitaa kotia ja huolehtia perheen lapsista. Jos molemmat vanhemmat kokevat tämän ns. perinteisen perhemallin oikeaksi, se voi sopia perheelle parhaiten. Useissa nykyaikaisissa perheissä kuitenkin koetaan, ettei perinteinen malli sovi heille. Se saa helposti isän kokemaan itsensä ulkopuoliseksi ja syrjäytyneeksi perheen toiminnoista, sillä isän työskennellessä ja hankkiessa perheelleen rahaa äiti elää ihan omassa maailmassaan yhdessä lasten kanssa kotona. Perinteinen perhemalli voi aiheuttaa molemminpuolista mustasukkaisuutta, isä kokee sitä äidin ja lasten yhteisestä ajasta ja äiti taas isän sosiaalisista suhteista työpaikalla. Tiedostamattaan äiti saattaa toimia esteenä isän ja vauvan välisen suhteen vahvistumiselle. Äiti voi kokea osaavansa hoitaa lasta isää paremmin ja tästä syystä jatkuvasti neuvoa ja opastaa isää lapsenhoidossa. (Terveyskirjasto 2008.)

Lastaan hoivaava isä onnistuu laittamaan omat tarpeensa taka-alalle ja olemaan lapsensa saatavilla tämän tarvitessa häntä. Usein isät leikkivät ja touhuavat lapsensa kanssa aktiivisesti, mutta unohtavat, että lapsi tarvitsee myös ihan vain sitä, että isä on tarvittaessa saatavilla. Tällä tarkoitetaan sitä, että isä ei ole koko ajan aktiivisesti tekemässä jotain lapsen kanssa, mutta on kuitenkin valmiudessa saapumaan paikalle auttamaan ja lohduttamaan lasta, kun lapsi ilmaisee tarpeensa. Jaetusta vanhemmuudesta hyötyvät perheen kaikki osapuolet. Vauva kokee jaetun vanhemmuuden turvallisena ja saa siitä tukea omalle kehitykselleen. Äiti saa enemmän aikaa itselleen ja itsestään huolehtimiseen ja isä puolestaan saa uuden tavan toteuttaa itseään ja isyyttään. Myös vanhempien parisuhde voi usein paremmin silloin, kun lapsenhoito ja kodin askareet on jaettu molempien vanhempien vastuulle. (Terveyskirjasto 2008.)

Aina jaetun vanhemmuuden toteuttaminen ei ole yksinkertaista. Vaikka mies olisikin halukas ja valmis hoivaamaan lastaan, hänellä ei välttämättä ole omasta lap-

suudestaan mallia miten toimia. Elämäntyölin muuttaminen ja vauvan ehdoilla eläminen voi tuntua vaikealta ja työelämän paineet saattavat vaikeuttaa uuden elämäntyölin aloittamista entisestään. Vauvan hoitaminen saattaa tuntua vaikealta ja äidin tiedot ja osaaminen paljon paremmalta. Moni äiti syyllistyy tiedostamattaan mitätöimään isän osaamista ja pahimmillaan lapsen hoitamisesta saattaa syntyä vanhempien välinen valtataistelu. Usein isän osallistumattomuus lastenhoitoon johtuu myös kulttuurillisista syistä, sillä joissakin kulttuureissa isän osallistumista lastenhoitoon vierastetaan ja lasten hoitaminen on yleisesti täysin äidin vastuulla. (Terveyskirjasto 2008.)

5 ISYYS JA ISÄN ROOLI

Isyys voidaan katsoa alkavaksi monella eri tavalla. Mikäli lapsen äiti on naimisissa, on hänen aviomiehensä automaattisesti avioliiton aikana syntyneen lapsen isäheidän avioliittonsa perusteella. Jos aviopuolisot ehtivät erota toisistaan ennen lapsen syntymää, on isän joko tunnustettava lapsi omakseen tai häntä vastaan voidaan nostaa kanne hänen isyytensä vahvistamiseksi. Jos äiti puolestaan menee uudelleen naimisiin ennen lapsen syntymää, on hänen uusi aviomiehensä automaattisesti avioliiton perusteella lapsen isä. (Väestöliitto 2012a.)

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyys voidaan vahvistaa joko isyyden tunnustamisella tai tuomioistuimen päätöksellä. Lapsen syntymisen jälkeen äidille tarjotaan mahdollisuutta isyyden selvittämiseksi, josta äiti voi kieltäytyä, mikäli kukaan ei ole tunnustanut lapsen isyyttä. Isyyden selvittämisen jälkeen isälle puolestaan tarjotaan mahdollisuus tunnustaa isyytensä. Isyyden vahvistamiseksi ei tarvita äidin hyväksyntää, mutta häntä tulee kuulla asian osalta. Jos kukaan ei tunnusta isyyttään, tulee jokainen potentiaalinen isäehdokas haastaa oikeuteen isyyden vahvistamiseksi. Tuomioistuimella on valta velvoittaa osapuolet verikokeeseen asian selvittämiseksi. (Väestöliitto 2012a.)

5.1 Isyyden merkitys lapselle

Läsnä oleva ja lapsen kasvatukseen ja hoitoon osallistuva isä on ennen kaikkea lapsen etu. Isyyden merkitys ja isien rooli on tänä päivänä enemmän esillä kuin aikaisemmin, siitä keskustellaan niin lastenhoidossa, sosiaalityössä, mediassa kuin yleisesti perhepolitiikan parissa. Tutkimuksissa on todettu, että sitoutuneella isyydellä on yhteys esimerkiksi lapsen korkeampaan älykkyysosamäärään sekä parempaan ongelmanratkaisukykyyn. On myös tutkittu, että läsnä olevan isän lapset noudattavat kuuliaisemmin sääntöjä ja heillä on enemmän ystäviä. He myös sietävät paremmin stressiä, kykenevät empaattisuuteen ja heillä on vahvempi itsetunto. Näiden lasten on todettu olevan vähemmän aggressiivisia, masentuneita sekä neuroottisia. Läsnä olevan isän vaikutukset lapseen ovat pitkäkestoisia ja näkyvät

aina aikuisuudessa saakka muun muassa uralla etenemisessä sekä tyydyttävinä parisuhteina. (Väestöliitto 2012b.)

Isän rooli voidaan nähdä tasapainottajana, suojelijana, esimerkkinä olijana sekä kurinpitäjänä. Tasapainottajana toimiminen on yksi isän tärkeimmistä rooleista ja se tuokin usein perheeseen vakautta ja tasapainoa. Toinen isän tärkeä rooli on toimia lapselleen kurinpitäjänä ja ohjata tätä oikeanlaiseen käytökseen. Suojelijana isän tulisi luoda lapselleen turvallisuuden tunnetta ja vahvistaa rooliaan sekä sanoilla että teoilla, useimmat lapsen ajatteleman oman isänsä olevan maailman voimakkain mies. Lapset tarkkailevat paljon vanhempiensa toimintaa, joten esimerkkinä isän tulisi opettaa lapsilleen hyviä käytöstapoja sekä myönteistä asennetta elämään. (Voutilainen 2009.)

Isällä on tärkeä tehtävä olla tukemassa lapsensa itsetunnon kehittymistä ja tämän kehityksen pohja luodaan jo vauvana. Hyvän itsetunnon lähtökohtana on myönteinen itsearvostus, joka kehittyy lapselle sellaisessa ympäristössä, jossa hänen saamansa palaute on pääosin myönteistä. Lapsen täytyy saada olla tietoinen siitä, että hänestä välitetään, häntä rakastetaan ja että hänen suorituksiaan arvostetaan. Lapsi, joka kokee tulevansa rakastetuksi virheistään huolimatta, oppii arvostamaan itseään vaikeissakin tilanteissa. Välineellisesti kohdeltu lapsi sitä vastoin on tulevaisuudessakin riippuvainen muista ihmisistä, sillä hänen on vaikeaa kehittää itselleen muista riippumatonta itsetuntoa. Oman isän hyväksyvät katseet, kannustavat sanat ja rohkaisut ovat erityisen tärkeitä lapsen terveen itsetunnon kehittymiselle. (Juvakka & Viljamaa 2002, 71–72.)

Isän rooli lapsen luonnollisen turvaverkon osana on tärkeää siitäkkin syystä, että se takaa lapsen saavan turvaa myös silloin, jos lapsen äiti jostain syystä menettää kykynsä toimia vanhempana. Lapsella on tässä tilanteessa hyvä olla rinnallaan myös toinen vanhempi, joka on kykenevä antamaan lapselle turvallisen vuorovaikutussuhteen. Molempien vanhempien aktiivinen läsnäolo takaa lapsen saavan tärkeän mallin vuorovaikutussuhteesta olemiselle, jota lapsi kasvaakseen ja kehityäkseen tarvitsee. Vastuun jakaminen perheen ja lapsen asioista molempien van-

hempien kannettavaksi helpottaa molempien tehtävää ja luo lapselle turvallisuuden tunnetta. (Hellstén & Salonen 2011, 29.)

5.2 Isyyden merkitys vanhemmille

Isäksi tullessaan miehen on hyväksyttävä ehkä hänen elämänsä suurin muutos. Lapsen syntymä muuttaa miehen elämää, hänen omaa rooliinsa, ajankäyttöä, taloudellista tilannetta, puolisoa sekä parisuhdetta. Viimeistään isäksi tullessa miehen vuorovaikutustaidot joutuvat koetukselle, hänen on opittava keskustelemaan, jakamaan mielipiteitään ja tekemään sopimuksia. Hänen on opittava puhumaan omista tunteistaan ja tarpeistaan, mutta myös huomioimaan puolisonsa ja lapsensa tarpeet. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012.)

Isyyden on todettu tukevan isän omaa identiteettiä sekä vahvistavan hänen itsetuntoaan. Isyys vähentää isän itsekeskeisyyttä sekä lisää hänen empaattisuuttaan. Osallistuvilla isillä on tutkimuksissa todettu olevan enemmän sosiaalisia suhteita. Kaiken kaikkiaan voisi sanoa, että osallistuva isyys edistää isän henkistä sekä fyysistä hyvinvointia. (Väestöliitto 2012b.)

Isien osallisuuden on tutkittu vaikuttavan myös lapsen äidin hyvinvointiin ja vanhemmuuteen. Synnytyksen jälkeisen masennuksen on todettu olevan yhteyksissä isän rooliin sekä vanhempien keskinäiseen parisuhteeseen. Positiivinen, läsnä oleva sekä tukea antava isä vähentää äidin riskiä sairastua masennukseen sekä auttaa masennukseen sairastunutta äitiä toipumaan nopeammin. Molempien vanhempien kesken jaettu vanhemmuus myös tukee äidin urakehitystä ja tätä kautta perheen tulotasoa. (Väestöliitto 2012b.)

5.3 Muuttunut isyys

Odotukset nykyajan isiä kohtaan ovat huomattavasti korkeammalla kuin vielä muutama sukupolvi taaksepäin. Tämä johtuu siitä, että vanhemmuuden roolimallit ovat viime vuosikymmeninä kokeneet suuria muutoksia. Nykyajan hyvään isyyteen ei enää riitä leivän tuominen perheen pöytään. Uusiin isyyden haasteisiin lisänsä tuovat myös perheiden äidit, jotka odottavat mieheltään yhä enemmän ta-

sa-arvoista vanhemmuutta sekä miehen osallistumista lastenkasvatukseen ja kodinhoitoon. Nykyäideillä on puolestaan haasteena osata antaa miehilleen tilaa kasvattajina heti lapsen vauva-ajasta lähtien, jottei mies jää tilanteessa ulkopuoliseksi vaan saa alusta alkaen kannettavakseen oman osuutensa kasvatuksesta. Yhtä oikeaa tapaa olla hyvä isä ei ole. Toiset isät keskittyvät perheensä elättämiseen, kun taas toiset panostavat yhteiseen perhe-elämään. Tärkeintä on, että isä osaa itse arvioida omat onnistumisensa ja epäonnistumisensa sekä viihtyy omassa isäroolissaan. (Juvakka & Viljamaa 2002, 9.)

Yhteiskunnan muutokset näkyvät nykyajan isissä ja heidän perheissään, 2000-luvun isät elävät hyvin erilaisessa maailmassa verrattuna heidän omiin isiinsä ja isoisiinsä. Yhä useimmissa perheissä äidit käyvät töissä kodin ulkopuolella ja lapset viedään päivähoitoon. Perheiden lapsiluvut ovat pienentyneet ja useimmilla miehillä on 1-2 lasta, kun taas nelilapsiset perheet ovat enää harvassa. Useimmat pariskunnat harjoittelevat yhteistä elämää avoliitossa ja avioituvat vasta siinä vaiheessa, kun perheeseen syntyy lapsi. Nykyajan miehet aloittavat parisuhteen usein omaa isäänsä ja isoisäänsä nuorempina, mutta avioituvat heitä myöhemmin. Pidentyneet opiskeluajat ja työsuhteiden määräaikaaisuudet johtavat usein siihen, että lastenhankintaa siirretään myöhemmälle aikuisuuteen ja lastenhankinnasta onkin tullut yhä enemmän myös taloudellinen asia. (Juvakka & Viljamaa 2002, 10.)

Myös isien ja perheiden arvomaailma on kokenut suuren muutoksen vuosien kuluessa. Moni isä kuuluu edelleen kirkkoon, mutta kirkossa käydään lähinnä vain juhlapyhinä sekä juhlatilaisuuksissa. Avioerot ovat yleistyneet parissa vuosikymmenessä, vaikkakin yksinhuoltajaisia on hyvin vähän suhteutettuna kaikkiin huoltajiin. Omaan isyyteensä sitoutunut mies nauttii perhe-elämästään, sillä hän tietää lastensa olevan pieniä vain hyvin vähän aikaa. Vaikka oma vapaa-aika ja harrastusmahdollisuudet vähenevät kun perheeseen syntyy lapsia, ne on lasten kasvaessa mahdollista saada takaisin. Nykyisät ymmärtävät, että lasten kanssa tapahtuneet pienet ihmeet ja uudet opitut asiat ovat usein mieleenpainuvampia kokemuksia kuin työpaikkapalaverit. Perheellä ja perhe-elämällä on vankka asema yhteiskun-

nassa, joten jo tapahtuneet ja tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset tuskin uhkaavat perheen asemaa ja tulevaisuutta. (Juvakka & Viljamaa 2002, 10–11.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimusta varten tarvittava aineisto saatiin laatimalla kyselylomake erään vaasalaisen päiväkodin hoitolasten isille. Vastauksia kyselyihin saatiin kuitenkin niin vähän, että lisämateriaalia kerättiin haastattelemalla saman päiväkodin lastentarhaopettajia heidän kokemuksistaan isistä kasvatuskumppaneina. Tutkimuksen toteuttamista varten anottiin tutkimuslupaa Vaasan kaupungin päivähoidon johtajalta, Lillemor Gammelgårdilta.

6.1 Tutkimuksen ongelmat ja tavoitteet

Tutkimusongelmana työssä on selvittää isien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidossa. Miten isät kokevat oman asemansa kasvatuskumppanina verrattuna äitiin ja päivähoidon henkilökuntaan? Mitä isät tietävät kasvatuskumppanuudesta ja millaisia odotuksia ja toiveita heillä on sitä kohtaan? Tavoitteena on saada selville mahdolliset kehittämispaikat päivähoidon ja isien välisessä kasvatuskumppanuudessa sekä saada tietoa siitä, millaista toimintaa ja tukea isät kaipaavat saavansa päivähoidon puolelta.

6.2 Aineistonkeruumenetelmät

Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta. Kyselytutkimuksen yhtenä etuna voidaan pitää sitä, että sen avulla on mahdollista saada kerättyä laaja tutkimusaineisto. Kyselytutkimus on myös tehokas, se säästää tutkijan aikaa sekä vaivannäköä. Kyselytutkimuksen haittoina voidaan kuitenkin pitää sitä, ettei koskaan voida olla varmoja siitä, kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen sekä sitä, että joissakin tapauksissa vastaamattomuus nousee korkeaksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

Kyselyn muodot voidaan jakaa ainakin kahdella eri tavalla, posti- ja verkko-kyselyyn sekä kontrolloituun kyselyyn. Postikyselyssä kyselylomakkeet lähetetään postitse vastaajille, mukaan liitetään palautuskuori, jonka postimaksu on maksettu. Kontrolloidussa kyselyssä puolestaan tutkija käy jakamassa kyselylomakkeet vastaajille ja/tai noutaa täytetyt kyselyt henkilökohtaisesti. Lähellä posti-

kyselyä voidaan pitää kyselyä, jossa kyselylomake toimitetaan vastaajille jonkin organisaation, instituution tai yhteisön välityksellä. (Hirsjärvi ym. 2009, 196.) Tässä tapauksessa kyselyihin vastanneita henkilöitä ei tavattu henkilökohtaisesti, vaan kyselylomakkeet toimitettiin päiväkodille, jonka henkilökunta jakoi kyselylomakkeet vastaajille. Vastaajat palauttivat lomakkeet takaisin päiväkodin henkilökunnalle, joka toimitti ne eteenpäin.

6.3 Kyselylomake

Kyselylomakkeessa oli mukana saatekirje, jonka avulla vastaajille esiteltiin tutkimus sekä kyselyn käyttötarkoitus. Kysymyksiä lomakkeessa oli 16 liittyen isyyteen ja kasvatuskumppanuuteen sekä lisäksi viisi taustakysymystä kartoittamaan vastaajan taustoja. Kysymysten muotoilutapa voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, avoimiin, monivalinta- sekä asteikkoihin perustuviin kysymyksiin (Hirsjärvi ym. 2009, 201). Lomakkeessa 15 kysymystä 16:sta olivat avoimia kysymyksiä.

Avoimessa kysymyksessä esitetään kysymys ja sen jälkeen jätetään tyhjä tila vastausta varten. Avoimien kysymysten käyttäjät suosivat tapaa siksi, että ne antavat vastaajalle mahdollisuuden kertoa, mitä hän todella ajattelee asiasta. Koska valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, on avoimien kysymysten avulla mahdollista saada selville vastaajien todellinen tietämys aiheesta. Monivalintakysymykset sen sijaan antavat vastaajalle mahdollisuuden valita valmiiksi muodostettuja vaihtoehtoja ja voivat näin ollen vaikuttaa vastaajan mielipiteisiin. Avoimia kysymyksiä kuitenkin kritisoidaan siitä, että niiden avulla saatu aineisto voi olla sisällöltään erittäin kirjavaa, luotettavuudeltaan kyseenalaista sekä vaikeaa käsitellä. (Hirsjärvi ym. 2009, 201.) Tässä tutkimuksessa avoimiin kysymyksiin päädyttiin siksi, että haluttiin saada selville mahdollisimman aitoja vastauksia isiltä itseltään, ilman että valmiilla vastausvaihtoehdoilla vaikutetaan heidän mielipiteisiinsä.

6.4 Tutkimusmenetelmät

Kyselyn avulla kerätyn aineiston analysoinnissa käytettiin pääasiassa kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavan ilmiön laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2012).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa annetaan sijaa tutkimuskohteena olevien henkilöiden omille tulkinnoille tutkittavasta asiasta. Tutkimushenkilöt saavat suhteellisen vapaasti kertoa aiheeseen liittyvistä mielipiteistään ja kokemuksistaan. (Tilastokeskus 2012.)

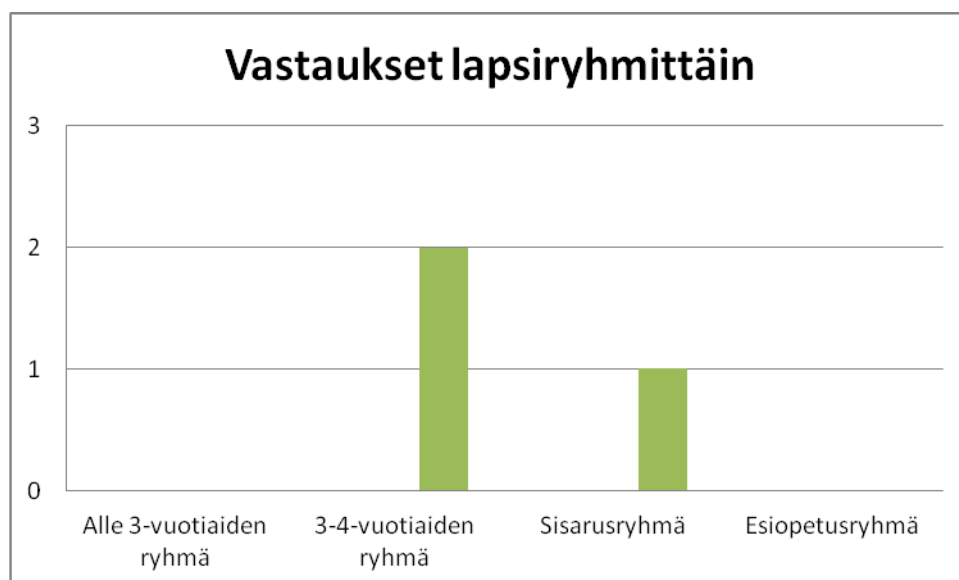
Kerättyä aineistoa tarkasteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Kyseisessä menetelmässä aineistoa tutkitaan yhtäläisyyksiä sekä eroja etsien ja aineistoa tiivistäen. Menetelmän avulla pyritään muodostamaan isien kasvatuskumppanuuskokemuksista tiivistetty, mutta silti todenmukainen kuvaus. (KvaliMOTV 2012.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä voidaan tehdä havaintoja dokumenteista sekä analysoida niitä systemaattisesti. Dokumenttien sisältämää tietoa kuvataan tai selvitetään sellaisena kuin se on. Analyysissä olennaista on, että tutkimusaineistosta erotetaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Kerätyn materiaalin sisältämät sanat tai muut yksiköt luokitellaan luokkiin niiden merkityksen, tarkoituksen, seurauksen tai yhteyden perusteella. Aineistoa kuvaavien eri luokkien tulee olla sekä toisensa poissulkevia että yksiselitteisiä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä voidaan erottaa työskentelyn viisi eri vaihetta, jotka ovat analyysiyksikön valinta, käsiteltävään aineistoon tutustuminen, käsiteltävän aineiston pelkistäminen, käsiteltävän aineiston luokittelu ja tulkinta sekä tehdyn analyysin luotettavuuden arviointi. (Oulun yliopisto 2012.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Päiväkodilla jaetuista kyselylomakkeista saatiin täytettynä takaisin kolme kappaletta, mikä on vain 6 % kokonaismäärästä. Kyselyiden vähäisen takaisin saannin jälkeen päiväkodilta jaettiin isille vielä muistutuskirjeet ja annettiin viikko lisää vastausaikaa, mutta muistutusten avulla ei saatu enää yhtään lisävastausta. Koska isien haastattelun vastausprosentti jäi pieneksi, lisämateriaalia hankittiin haastatteleamalla saman päiväkodin lastentarhanopettajia. Tekstissä kursivoidut kohdat ovat suoria lainauksia vastauksista ja kysymyksen kohdalla suluissa numero, joka vastaa kysymystä kyselylomakkeessa.

7.1 Vastanneiden isien taustatiedot

Kyselyn viidellä ensimmäisellä kysymyksellä kartoitettiin haastateltavien taustatietoja. Kaikki kolme kyselyyn vastannutta isää sijoittuvat iältään 39- ja 45-vuoden ikähaarukkaan, edustaen saman ikäluokan isiä. Vastaajista kahdella oli vastaushetkellä päiväkodissa hoidossa vain yksi lapsi ja yhdellä vastaajista oli hoidossa kaksi lasta. Kaikilla heistä oli kuitenkin ollut jo nykyisiä hoitolapsia aiemminkin lapsi/lapsia päivähoidossa.

Kuvio 1. Saadut vastaukset lapsiryhmittäin.

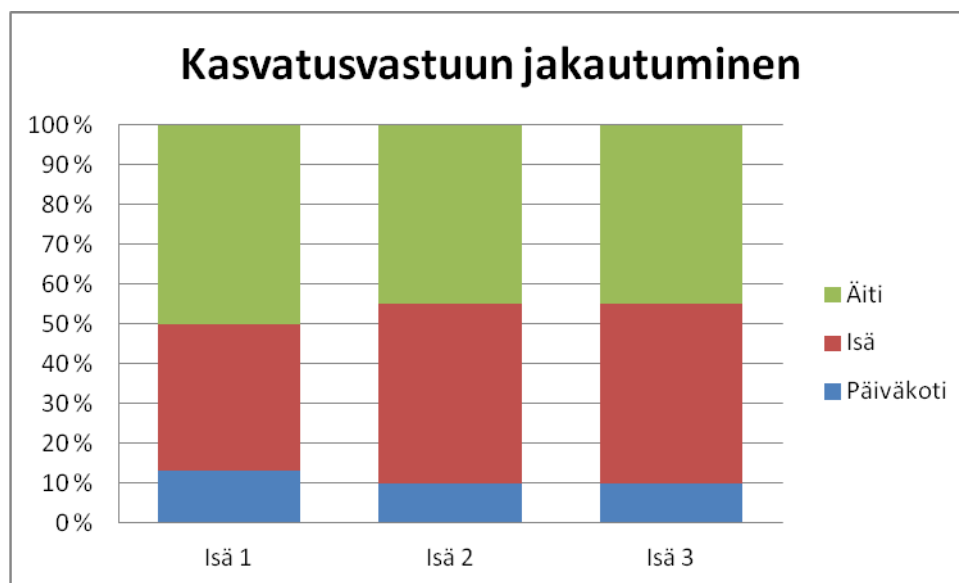
Yhdellä vastanneista lapsen hoitosuhde oli vastauspäivään mennessä kestänyt kymmenen kuukautta ja kahden vastaajan lapsilla hoitosuhdetta oli takana kolme vuotta. Yhden vastaajan lapsi oli hoidossa sisarusryhmässä ja kahden vastaajan lapset 3–4-vuotiaiden ryhmässä. Alle kolmivuotiaiden ryhmästä sekä esiopetusryhmästä ei saatu vastauksia ollenkaan.

7.2 Isien kysely

Varsinaisessa kyselyosuudessa ensimmäisessä kysymyksessä tiedusteltiin (1) ovatko isät kuulleet käsitteen ”kasvatuskumppanuus” aikaisemmin ja jos ovat, niin missä yhteydessä. Kaksi isää kolmesta vastasi, etteivät olleet ennen kyselyä kuulleet kyseistä käsitettä ja yksi isä uskoi todennäköisesti nähneensä käsitteen aikaisemmin joissakin päiväkodin papereissa, mutta ei muistanut missä tilanteessa.

Seuraavaksi kysyttiin, (2) mitä kyseinen kasvatuskumppanuus-käsite isien mielestä tarkoittaa. Kaikki kolme vastaajaa kertoivat sen tarkoittavan heidän mielestään sitä, että lasta kasvatetaan yhdessä/kumppaneina. Yksi vastaajista täsmensi vastustaan mainitsemalla nimenomaan perheen ja päiväkodin välisen yhteistyön. Kysyttäessä (3) millä tavoin/millaisina tekoina ja asioina kasvatuskumppanuuden tulisi heidän mielestään näkyä päiväkodin arjessa, isät vastasivat, että asioista tulisi kertoa avoimesti puolin ja toisin, asiat pitäisi ottaa puheeksi, mikäli jotain keskusteltavaa ilmenee ja lasta koskevia asioita tulisi käsitellä yhdessä.

Isiä pyydettiin kertomaan (4) mikä on heidän mielestään yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden ero. Kaksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei käsitteiden sisältö eroa toisistaan millään tavalla. ”Yhteistyö on ymmärrettävä sana, kasvatuskumppanuus keksitty termi”. Yksi vastaajista näkee käsitteiden eron siinä, että hänen mielestään kasvatuskumppanuus on sitovampaa sekä kokonaisvaltaisempaa toimintaa kuin yhteistyö.

Kuvio 2. Kasvatusvastuun jakautuminen.

Kysyttäessä (5) kasvatuksen jakautumista isän, äidin sekä päiväkodin välille, yksi vastaajista koki suurimman vastuun olevan lapsen äidillä (50 %), toiseksi suurimman itsellään (37 %) ja pienimmän vastuun päiväkodilla (13 %). Kaksi vastaajaa koki itsellään (45 %) ja lapsen äidillä (45 %) olevan yhtä suuren vastuun kasvatuksesta ja päiväkodin vastuun jäävän vähäisemmäksi (10 %). Yksi vastaajista mainitsi myös päiväkodin vastuun olevan hieman erilaista vanhempien vastuuseen verrattuna. *”Puolisoiden välillä tasapuolisesti. Myös päiväkodilla on vastuu, mutta vähäisempi kuin vanhemmilla, ehkä myös hieman erilainen.”*

Isiä pyydettiin kertomaan, (6) miten he kokevat päivähoidon henkilökunnan ottavan isän huomioon lapsen asioissa verrattuna lapsen äitiin. Kaksi vastaajista koki kohtelun olevan tasa-arvoista ja yksi vastaajista koki tulevansa huomioiduksi tarpeeksi. Kysyttäessä (7) miten isä kokee henkilökunnan arvostavan ja kunnioittavan hänen arvojaan ja mielipiteitään, yksi vastaajista toteaa, ettei ole miettinyt asiaa niin syvällisesti. Kaksi muuta vastaajaa kokee henkilökunnan arvostavan ja kunnioittavan isän mielipiteitä lapsen asioissa. Yksi vastaajista kertoo arvostuksen ja kunnioituksen näkyvän esimerkiksi siinä, että päiväkodin henkilökunta keskustelelee hänen kanssaan samoista asioista kuin lapsen äidinkin kanssa. Vastaajilta kysyttiin, (8) ovatko he osallistuneet lapsensa hoito- ja kasvatussuunnitelmakes-

kusteluihin. Ainoastaan yksi kolmesta vastaajasta ilmoitti olleensa keskustelussa mukana. (9) Hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluun osallistunut isä koki keskustelutilanteen ilmapiirin olleen avoin.

Kysyttäessä (10) millaista tukea isät toivoisivat saavansa päiväkodilta omaan vanhemmuuteensa, yksi isä toivoo saavansa vastauksia, mikäli hänellä ilmenee jotain kysyttävää. Toinen isä taas toivoo, että lapsen päivähoidopäivästä ja sen aikana tapahtuneista asioista kerrottaisiin hänelle nykyistä enemmän. *”Toivoisin, että lapsen päivittäisistä asioista kerrottaisiin enemmän. Ei vain että päivä oli ok.”* Yksi isä kokee, että normaali toiminta päiväkodin ja perheen välillä riittää ja että jos jotain murheita tai ongelmia päiväkodissa ilmenee, niin päivähoidon henkilökunnan tulee kertoa niistä lapsen vanhemmille. Isiltä kysyttiin myös, että (11) kokevatko he saaneensa tukea omaan vanhemmuuteensa. Yksi isä kertoi, että kun päiväkodin henkilökunta kehui hänelle hänen lastaan, niin hänestä tuntui, ettei kotona ole tehty kaikkea väärin. Hän koki siis lapsen kohdistuneen kehuja tukena omalle vanhemmuudelleen. Toinen isä ei ollut kokenut saaneensa, mutta ei myöskään ollut kokenut tarvinneensa tukea päiväkodilta. Yksi isä ohitti kysymyksen.

Isiltä kysyttiin, (12) millaista yhteistä toimintaa he haluaisivat päiväkodin järjestävän isille ja lapsille. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että toimintaa on ihan tarpeeksi ilman järjestämistäkin. Toinen vastaaja toivoi järjestettyä toimintaa erityispäivinä, esimerkiksi isänpäivänä kahvittelet päiväkodin puolesta. Kolmas vastaaja toivoi jonkinlaista teemapäivää, jolloin isät ja lapset kävisivät tutustumassa yhdessä esimerkiksi pelastuslaitokselle. Kysyttäessä (13) pitäisikö isille järjestää erillisiä isä-ryhmiä, kaksi isää vastaa kieltävästi. *”Ei missään tapauksessa. Tällaiset jutut eivät ole isien mukavuusalueella. Teennäistä olisi, jos yritettäisiin järjestää.”* Toinen kieltävästi vastanneista isistä oli sitä mieltä, että asiat toimivat hyvin ilman erikseen järjestettäviä isä-ryhmiäkin. Yksi vastaaja ohitti kysymyksen.

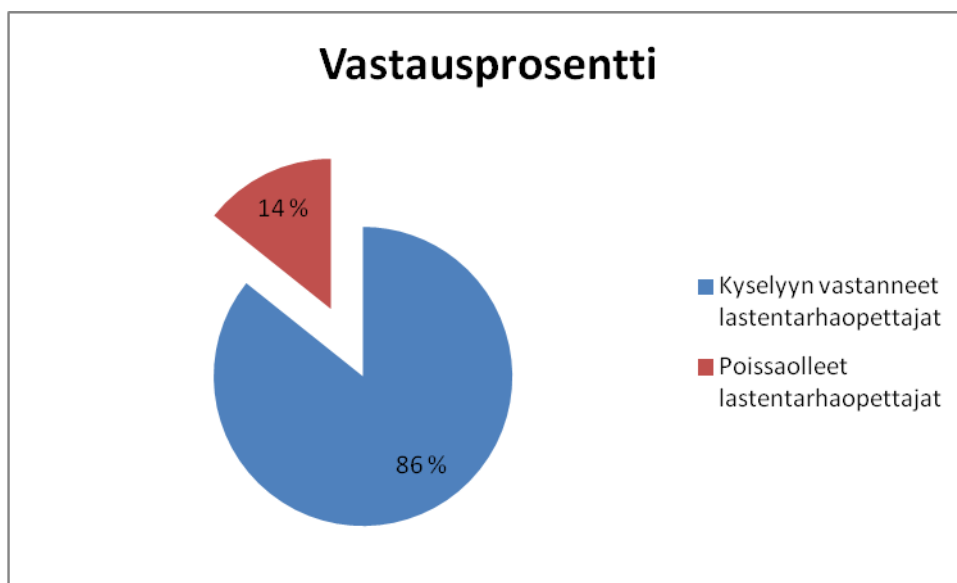
Vastaajia pyydettiin kertomaan, (14) mikä on ollut heidän mielestään erityisen hyvää hänen ja päiväkodin välisessä kasvatuskumppanuudessa. Yksi vastaajista kokee hyväksi sen, että yhteistyön aikana molemmin puolin on toimittu ihan normaalisti. Yksi vastaajista kokee hyväksi päiväkodin ja perheen välisen avoimen

ilmapiirin ja sen, että henkilökunta päiväkodilla on tullut perheelle tutuksi. Yksi isä toteaa, ettei osaa vastata kysymykseen. Kysyttäessä, (15) onko isien ja päiväkodin välisessä kasvatuskumppanuudessa esiintynyt ongelmia tai huolenaiheita, kaikki kolme vastaajaa vastaavat kieltävästi.

Viimeisenä kysymyksenä isiltä tiedusteltiin, (16) millä tavoin he kehittäisivät isien ja päivähoidon välistä kasvatuskumppanuutta. Yksi isä toivoo kasvatussuunnitelmakeskusteluiden suuntaamista enemmän myös isille. *”Ehkä kasvatussuunnitelmakeskustelut voisi suunnata myös isille, sillä nyt tuntuu, että se on enemmän äitien juttu.”* Yksi vastaaja on sitä mieltä, että annetaan asioiden mennä vanhaan malliin, mikäli ne etenevät hyvin. Jos ongelmia ilmenee, niin otetaan ne yhdessä puheeksi. Yksi isä ei osaa vastata viimeiseen kysymykseen.

7.3 Lastentarhanopettajien haastattelut

Lastentarhanopettajien haastattelussa kysymyksiä on neljä, joista kaikki ovat avoimia. Tavoitteena kysymysten avulla on selvittää, millaisia kasvatuskumppaneita isät ovat lastensa asioissa lastentarhanopettajien silmin ja millaisia kehityskohtia he näkevät itsensä ja isien väliselle kasvatuskumppanuudelle. Haastattelulomake löytyy liitteenä nro 4.

Kuvio 3. Lastentarhanopettajien haastattelun vastausprosentti.

Päiväkodissa, jossa haastattelu tehtiin, työskentelee haastatteluhetkellä yhteensä seitsemän lastentarhanopettajaa. Haastattelupäivänä paikalla oli heistä kuusi, joten vastausprosentti lastentarhaopettajien haastattelussa on 85,71 heidän kokonaismäärästään. Yksi haastateltavista oli ensimmäistä päivää töissä kolmen vuoden tauon jälkeen, mutta osallistui siitä huolimatta haastatteluun.

Kuvio 4. Isien osallisuus kasvatuskumppanuudessa.

Ensimmäiseksi lastentarhanopettajilta kysyttiin, (1) millaisena haastateltava kokee isien mukana olon kasvatuskumppanuudessa. Vastaukset jakautuivat kolmeen luokkaan, joiden mukaan isien osallisuus nähtiin joko vähäisenä, vaihtelevana tai tärkeänä. Puolet vastaajista (50 %) kertoi kokevansa isien mukanaolon vähäisenä. He näkivät isät enemmänkin taka-alalla lasten hoitoa ja kasvatusta koskevissa asioissa verrattuna lasten äiteihin. He kokivat, että vain muutama isä on mukana toiminnassa ja että pääasiassa äidit hoitavat lapsen asioista keskustelemisen ja huolehtimisen. Heidän mukaansa isät osallistuivat harvoin hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluihin ja silloinkin ovat yleensä äidin mukana, eivät yksin. *”Isiä todella vähän näkee toiminnassa. Yleensä he pyörähtävät nopeasti ovelta ja ovat hieman vaivaantuneita keskusteltaessa.”* Kaksi kuudesta (33 %) vastaajasta kertoi kokevansa isien mukana olon vaihtelevana. Heidän mielestään osa isistä jakoi vastuun lapsen asioista tasapuolisesti äidin kanssa ja halusi aktiivisesti tietää lap-

sensa hoitopäivästä, kun taas osa isistä ei kysellyt lapsensa asioista mitään henkilökunnalta ja pyörähti vain ovella tuomassa ja hakemassa lapsensa. Yksi vastaajista kertoi, että on olemassa myös niitä perheitä, joissa äidit ovat uranaisia ja isät huolehtivat lasten asioista, nämä perheet kuitenkin ovat hänen mukaansa vähemmistöä. Yksi haastateltavista (17 %) mainitsi kokevansa isien mukana olon kasvatuskumppanuudessa erittäin tärkeänä, sillä isillä on paljon omia tärkeitä tietoja ja huomioita lapsestaan, joita välttämättä äidillä tai päiväkodin henkilökunnalla ei ole. Hän painotti isän tarkkailevan lastaan eri silmin kuin äiti tai päiväkodin henkilökunta.

Kuvio 5. Pitäisikö isien osallisuutta kasvatuskumppanuudessa lisätä?

Kysyttäessä, (2) pitäisikö yhteistyötä isien kanssa haastateltavan mielestä lisätä, vastaukset jakautuivat kahteen eri kategoriaan, joiden mukaan isien osallisuutta tulisi lisätä ja sitä ei voida lisätä väkisin. Neljä kuudesta (67 %) vastaajasta oli sitä mieltä, että isiä pitäisi saada aktiivisemmin päiväkodin toimintaan ja lasten asioihin mukaan. Kaksi kuudesta (33 %) oli sitä mieltä, ettei isiä voida väkisin pakottaa yhteistyöhön päiväkodin kanssa. Heidän mukaansa halu aktiiviseen yhteistyöhön päivähoidon henkilökunnan kanssa lähtee isästä itsestään, eikä pakottamisella saada aikaan hyvää ja toimivaa kasvatuskumppanuussuhdetta. Siitä huolimatta, että isien osallisuus päiväkodin toiminnassa on vähäistä ja että isiä haluttaisiin

aktiivisemmin mukaan, lastentarhanopettajat kokivat asioiden sujuvan hyvin nykyisessäkin tilanteessa. Viestit lapsen asioista perheen ja päiväkodin välillä kulkeutuivat pääsääntöisesti hyvin äidin kautta, vaikka isä ei olisikaan aktiivisesti yhteistyössä päiväkodin kanssa.

Kuvio 6. Miten isien osallisuutta voisi lisätä/tukea?

Lastentarhanopettajilta kysyttiin, (3) millä tavoin isien osallisuutta päivähoitomaailmassa voisi heidän mielestään lisätä/tukea. Vastausten joukosta nousi kolme pääteemaa: isä-lapsi tapahtumat, toiminnalliset tapahtumat sekä vapaamuotoiset tapahtumat. Viisi kuudesta vastaajasta (83 %) nosti esiin isä-lapsitapahtumat, joiden tarkoituksena on järjestää nimenomaan isille ja lapsille yhteistä tekemistä, ilman äitiä. Yksi vastaajista (17 %) oli sitä mieltä, että usein äiti on se, joka lähtee mukaan lapsen asioihin ja päiväkodilla järjestettävään toimintaan ja uskoo, että ehkä isiä saataisiin enemmän mukaan, mikäli toiminta olisi suoraan suunnattu vain isille ja lapsille. Kaksi kuudesta (33 %) haastateltavasta uskoi isien lähtevän helpommin mukaan toiminnallisiin tapahtumiin, joissa saa tehdä jotain aktiivisesti yhdessä lapsen kanssa. Yksi vastaajista (17 %) mainitsi oman kokemuksensa mukaan isien osallistuvan aktiivisemmin vapaamuotoisiin tapahtumiin, esimerkiksi retkiin ja grilli-iltoihin, verrattuna esimerkiksi vanhempaintoimikuntaan ja vanhempainiltoihin.

Kuvio 7. Miksi isät eivät vastanneet kyselyyn?

Kysyttäessä haastateltavien mielipiteitä siitä, (4) miksi isät eivät innostuneet ottamaan kantaa lastansa koskeviin kysymyksiin, saadaan vastaukset jaettua viiteen eri pääluokkaan: äidit hoitavat, kiire/ajanpuute, priorisointi, unohtaminen sekä tietämättömyys lapsen asioista. Neljä kuudesta vastaajasta (67 %) oli sitä mieltä, että isät ovat tottuneet siihen, että äidit pääasiassa hoitavat lapsia koskevien paperien täyttämisen. Näin ollen usein kyselyt siirtyvätkin isän kädestä äidin täytettäväksi, vaikka isä olisi ollut kyselyn vastaanottaja. Neljä kuudesta haastateltavasta (67 %) uskoi yhdeksi vaikuttavaksi tekijäksi isien kiireet töiden, perheen ja harrastusten parissa sekä tästä johtuvan ajanpuutteen, mistä syystä kyselyyn vastaaminen on jäänyt. Tähän liittyen kaksi kuudesta vastaajasta (33 %) kertoi mahdolliseksi syyksi sen, että asioita priorisoidessa isät eivät välttämättä koe kyselyä tärkeäksi, ellei se ole päiväkodin puolelta pakollista tai muutoin lapsen hoidon kannalta tärkeää. Kaksi kuudesta vastaajasta (33 %) oli sitä mieltä, etteivät laput välttämättä useinkaan kulkeudu kotiin asti täytettäväksi, sillä ne voivat helposti unoht-

tua esimerkiksi autoon tai takintaskuun. Yksi kuudesta vastaajasta (17 %) esitti yhdeksi syyksi myös sen, etteivät kaikki isät välttämättä valitettavasti vietä lapsensa kanssa päivän aikana niin paljon yhteistä aikaa, että osaisivat vastata lastaan koskeviin kysymyksiin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vastauksia päiväkodin lasten isille järjestettyyn kyselyyn saatiin niin vähän, että kyselyn vastausprosentti jäi vaivaiseen 6. Pienestä vastausprosentista johtuen tutkimuksen tuloksia ei voida pitää luotettavina, eikä tutkimuksessa saatuja tuloksia voida yleistää suuremmalle alueelle. Isien alhainen aktiivisuus kyselyyn osallistumisessa kuitenkin kertoo paljon heidän osallistumisestaan perheiden ja päiväkodin väliseen kasvatuskumppanuuteen ja yhteistyöhön. Isien kyselylomakkeiden kautta vastauksia tuli niin suppeasti, ettei niiden purkamiseen onnistuttu käyttämään aiottua aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimusmateriaalin vähyden takia jatkotoimenpiteinä haastateltiin saman päiväkodin lastentarhaopettajia, joiden keskuudessa vastausprosentiksi saatiin 85,71. Lastentarhanopettajien haastattelujen purkamisessa on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

8.1 Isien kysely

Yhtenä tutkimusongelmana oli selvittää, miten isät kokevat oman asemansa kasvatuskumppanina verrattuna äitiin ja päivähoidon henkilökuntaan. Saatujen vastauksien perusteella voidaan olettaa, että äidit ovat isiä aktiivisempia kasvatuskumppaneita ja tekevät enemmän yhteistyötä päivähoidon työntekijöiden kanssa. Osaltaan tämä johtunee isien omasta halusta ja siitä ajatusmaailmasta, että äidit ottavat enemmän vastuuta lasten asioiden hoitamisesta sekä yhteistyöstä päivähoidon henkilökunnan kanssa. Kaikki kolme vastaajaa kuitenkin kokivat päivähoidon henkilökunnan huomioivan isää tasavertaisena kasvattajana äidin kanssa. Yksi vastanneista isistä oli selvästi aktiivinen toimija lapsensa päivähoitoon liittyvissä asioissa ja tasavertaisesta kohtelusta huolimatta hän koki hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskustelun olevan suunnattu enemmän äideille kuin isille.

Toisena tutkimusongelmana oli selvittää, mitä isät tietävät kasvatuskumppanuudesta ja millaisia toiveita ja odotuksia heillä on kasvatuskumppanuutta kohtaan. Vastauksista kävi ilmi, että vain yksi kolmesta vastaajasta oli kuullut kasvatuskumppanuus-käsitteen aikaisemmin, eikä hänkään ollut varma missä yhteydessä oli käsitteen kuullut. Kaikki kolme näkivät kasvatuskumppanuuden merkityksenä

sen, että lasta kasvatetaan yhdessä/kumppaneina. Kaksi kolmesta vastaajasta oli sitä mieltä, ettei kasvatuskumppanuus eroa yhteistyöstä millään tavalla, vaan on vain keksitty termi. Yksi vastaajista näki kasvatuskumppanuuden sitovampana ja kokonaisvaltaisempana toimintana verrattuna yhteistyöhön.

Tavoitteena oli myös saada selville mahdolliset kehittämispaikat päivähoidon ja isien välisessä kasvatuskumppanuudessa. Yksi isistä nosti esiin mielipiteensä siitä, että lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskustelut ovat hänen mielestään suunnattu enemmän lapsen äidille ja toivoi tähän muutosta. Muuten isien ja päiväkodin väliseen kasvatuskumppanuuteen oltiin tyytyväisiä. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää myös se, millaista toimintaa ja tukea isät kaipaavat saavansa päivähoidon puolelta. Yksi isistä oli sitä mieltä, että toimintaa on ihan tarpeeksi ilman järjestämistäkin, kun taas kaksi vastaajista oli sitä mieltä että erityispäivinä (esimerkiksi isänpäivät) voitaisiin päiväkodin puolelta järjestää pienimuotoista toimintaa muun muassa kahvittelun merkeissä tai isille ja lapsille voitaisiin järjestää yhteisiä teemapäiviä esimerkiksi järjestämällä tutustumisretki jonnekin. Erillisten isäryhmien järjestäminen ei saanut vastaajien keskuudessa kannatusta.

8.2 Lastentarhanopettajien haastattelu

Lastentarhanopettajia haastatellessa kävi ilmi, että suurimmaksi osaksi isien läsnäolo yhteistyössä päivähoidon kanssa nähdään melko vähäisenä ja he ovat usein äitiin verrattuna taka-alalla. Isien osallisuus on kuitenkin vaihtelevaa, sillä osa isistä on aktiivisia ja kiinnostuneita keskustelemaan lapsiinsa liittyvistä asioista. Vaikka isien osallisuus on äitien osallisuutta vähäisempää ja isiä kaivattaisiin aktiivisemmin mukaan toimintaan, käy haastatteluissa kuitenkin ilmi, että osallisuuden lisääntyminen lähtee kuitenkin viime kädessä isistä itsestään. Lastentarhanopettajat olivat pääosin sitä mieltä, ettei pakottamalla ja tuputtamalla saada aikaiseksi hyvää yhteistyötä, vaan halun pitäisi lähteä isästä itsestään.

Lastentarhanopettajia pyydettiin haastattelussa esittämään mielipiteitään siitä, mikseivät isät osallistuneet aktiivisemmin heille jaettujen kyselylomakkeiden täyttämiseen. Melkein kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että isät ovat tottuneet siihen,

että perheissä äidit hoitavat lapsiin liittyvät paperityöt ja isät keskittyvät muihin asioihin. Monet vastaajista olivat myös sitä mieltä, että isien elämä on niin kiireistä, etteivät he koe tärkeäksi vastata ”ei pakollisiin”-kyselyihin, vaan keskittyvät muihin asioihin.

Vaikka lastentarhanopettajat kokivat isien osallisuuden päiväkodin toiminnassa vähäisenä, he olivat siitä huolimatta sitä mieltä, että asiat sujuvat ihan hyvin nykyisessäkin tilanteessa. Muutosta kaivataan, muttei sitä koeta välttämättömäksi. Mikäli perheen isä ei ole aktiivisesti mukana yhteistyössä päiväkodin kanssa, niin yleensä lapsen asiat hoituvat kuitenkin hyvin äidin välityksellä.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheeni sain Mannerheimin lastensuojeluliiton työntekijältä, Hannele Helingolta. Kasvatuskumppanuus isien näkökulmasta kiinnosti minua heti, sillä omien kokemusteni mukaan isät ovat usein taka-alalla yhteistyössä päivähoidon henkilökunnan kanssa verrattuna lasten äiteihin. Viime aikoina on myös puhuttu paljon isien lisääntyneestä aktiivisuudesta lastensa hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa, joten koin mielenkiintoiseksi selvittää, mitä mieltä isät itse ovat kasvatuskumppanuudesta päivähoiton henkilökunnan kanssa. Tutkimuksessa isien aktiivisuus kyselyyn vastaamisessa jäi erittäin vähäiseksi. Olin odottanut saavani edes hieman enemmän vastauksia, joten isien vähäinen osallistuminen yllätti minut täysin. Tutkimukseeni liittyvän kyselyn valossa isien lisääntynyt aktiivisuus lastensa hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa ei näyttäydä. Sekä isien kyselyn vähäinen vastausprosentti että lastentarhanopettajien haastatteluissa nousseet mielipiteet isien osallisuudesta kasvatuskumppanuuteen viestivät mielestäni siitä, että äidit ovat usein isiä aktiivisempia kasvatuskumppaneita.

Alun perin tarkoitukseni oli toteuttaa isien kysely toukokuussa, ennen kuin lapset siirtyvät päiväkodista kesälomille. Kyselyn toteuttaminen kuitenkin viivästyi ja päiväkodinjohtajan kanssa päätettiin lopulta siirtää toteutus elokuulle, jolloin perheet taas palaavat kesälomilta takaisin normaaliin päivähoitoarkeen ja myös esikoulu jälleen käynnistyy. Mahdollisesti vastausprosentti olisi voinut olla hieman isompi, mikäli olisin saanut toteutettua kyselyn suunnitellun aikataulun mukaisesti jo toukokuussa, jolloin perheillä hoitovuosi olisi lopuillaan. Heti kesäloman jälkeen kohdistettu kyselyn ajankohta saattoi mahdollisesti verottaa vastauksia. Myös kyselyn kohdistaminen pelkästään lasten isille saattoi olla yksi kompastuskivi vastausten saamiselle. Äitien liittäminen jollain tavalla kyselyyn olisi saatanut motivoida isiä vastaamaan ja nostaa vastausprosenttia.

Vaikka tutkimuksen teossa ilmeni vastoinkäymisiä (isien kyselyn viivästyminen ja vastausten vähyys), olen silti erittäin tyytyväinen työni lopputulokseen. Lisämateriaalin saamiseksi tehty haastattelu lastentarhanopettajille avasi hyvin sitä, miten

he kokevat isät kasvatuskumppaneina lasten asioissa. Kyselyn viivästymistä lukuun ottamatta onnistuin muutoin pysymään työni kanssa aikataulussa.

Jatkossa voisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, millä tavoin isiä saataisiin motivoitua osallistumaan aktiivisemmin päiväkodin toimintaan. Lastentarhanopettajien mukaan lasten asiat saadaan hoidettua sujuvasti äitienkin kautta, mikäli isä ei ole aktiivisesti yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kuitenkin, kuten eräs lastentarhanopettajasta mainitsi, isillä on paljon omaa tärkeää tietoa ja sellaisia tärkeitä havaintoja lapsestaan, joita äidillä tai päiväkodin henkilökunnalla ei välttämättä ole. Tästä syystä olisi mielestäni tärkeää, että isiä onnistuttaisiin motivoimaan enemmän mukaan päiväkodin toimintaan.

LÄHTEET

Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Karila, K., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.

Hafstad, R. & Øvreeide, H. 2001. Föräldrafokuserat arbete med barn. Stockholm. Liber.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi – havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa. Printel Oy.

Hellstén, S. & Salonen, S. 2011. Havaintoja isien kohtaamisesta sosiaali- ja terveyspalveluissa. Helsinki. Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Juvakka, E. & Viljamaa, J. 2002. Miehen mittainen isä. Juva. Ws Bookwell.

Jyväskylän yliopisto. 2012. Määrällinen tutkimus. Viitattu 22.4.2012.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

KvaliMOTV. 2012. Sisällönanalyysi. Viitattu 9.5.2012.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 9.5.2012.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search\[type\]=pika&search\[pika\]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search[type]=pika&search[pika]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito)

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2012. Vanhemmuus ja kasvatus. Ajatuksia isyydestä. Viitattu 10.9.2012.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/isyys/

Möttönen, M. 2001. Säilytyspaikasta virikepaikaksi - päivähoidon muutos ammatilaisten kokemana 1980- ja 1990-luvuilla. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 29.8.2012.
https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0C DMQFjAC&url=https%3A%2F%2Fjyx.jyu.fi%2Fdspace%2Fbitstream%2Fhandle%2F123456789%2F12817%2Fmamottonen.pdf%3Fsequence%3D1&ei=fMA9UL-sDqbi4QTby4HwDw&usg=AFQjCNGQ4lWkuLVugVL-iKqCp42dJ_yYuA&cad=rja

Oulun yliopisto. 2012. Aineiston analysointi ja käsittely. Aineistolähtöinen sisällyönanalyysi. Viitattu 9.5.2012.

<http://herkules.oulu.fi/isbn9514271637/html/x883.html>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Viitattu 9.5.2012. http://www.stm.fi/lapset/palvelut_perheille/paivahoito

Sosiaaliportti. 2012. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Viitattu 27.8.2012.

[http://www.sosiaaliportti.fi/fi-](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/toimijat/kunnanomattoimijat/paivashoito/)

[FI/lastensuojelukasikirja/toimijat/kunnanomattoimijat/paivashoito/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/toimijat/kunnanomattoimijat/paivashoito/)

Terveyskirjasto. 2008. Isän osallistuminen ja sitoutuminen lapsen hoitoon. Viitattu 10.9.2012.

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00022

Tilastokeskus. 2012. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu

9.5.2012. <http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/tt/01/04/index.html>

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. 2012. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 10.9.2012.

http://www.vslk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=12

Voutilainen, A. 2009. Mikä on isän rooli lapsen kasvatuksessa? Viitattu

27.8.2012. <http://www.terve.fi/vanhemmuus-ja-kasvatus/mika-isän-rooli-lapsen-kasvatuksessa>

Väestöliitto. 2012a. Isyys. Viitattu 9.5.2012.

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/isyys/

Väestöliitto. 2012b. Isien osallistumisesta hyötyy koko perhe. Viitattu 9.5.2012.

<http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/?x17665=1167686>

TUTKIMUSLUPA

Vaasan kaupunki – Vasa stad
Kasvatus- ja opetusvirasto
Verket för fostran och utbildning
Varhaiskasvatusosasto / Avdelningen för småbarnsfostran

Päätös - Beslut
28.5.2012

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare

Pykälä - Paragraf

Duo - Dnr

Varhaiskasvatusjohtaja - Direktören för småbarnsfostran

37/2012

Esittelijä - Föredragande - aj

Asia - Ärende

Tutkimuslupa/Annakaisa Riihijärvi

Esitys - Förslag

Vaasan ammattikorkeakoulussa opiskeleva Annakaisa Riihijärvi anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Opinnäytetyön nimi on "Isien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoitossa" ja tarkoituksena on kartoittaa isien kokemuksia ja mielipiteitä kasvatuskumppanuudesta.

Tutkimus on tarkoitus tehdä [REDACTED] päiväkodissa jakamalla kyselylomake kyseisessä päiväkodissa olevien lasten isille.

Anomus ja tutkimussuunnitelma asiakirjoissa.

Päätös - Beslut

Hyväksyn edellyttäen, että salassapitovelvollisuutta noudatetaan ja että valmis opinnäytetyö luovutetaan varhaiskasvatusosastolle (paperiversiona).

Allekirjoitus - Underskrift

Lillemor Gammelgård

Tiedoksianto - För kännedom Vapeola, Annakaisa Riihijärvi, [REDACTED] pk:n johtaja

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av

Lillemor Gammelgård, vs. varhaiskasvatusjohtaja, 325 2660

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätöksen tyytymättöm voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från deländandet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande till:

Varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunta
PL 2, Vaasipuistikko 16
65100 VAASA

Nämnden för småbarnsfostran och grundläggande utbildning
PB 2, Vasaesplanaden 16
65100 VASA

ISIEN KYELYLOMAKE**ISIEN KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA****METSÄKALLION PÄIVÄKODISSA**

Arvoisa vastaanottaja,

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyökseni tutkimusta isien kokemuksista kasvatuskumppanuudesta Metsäkallion päiväkodissa. Tiedot kootaan isien mielipiteiden ja kokemusten kartoittamiseksi. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että mahdollisimman moni isä tuo oman mielipiteensä esiin vastaamalla kyselyyn. Kysely on suunnattu kaikkien Metsäkallion päiväkodin lasten isille ja tutkimus toteutetaan yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hannele Helingon kanssa.

Kyselyn voitte suorittaa täysin nimettömästi ja aineisto käsitellään niin, ettei yksittäisen henkilön vastauksia voida erottaa lopullisista tuloksista. Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja saatuja vastauksia käytetään vain kyseistä tutkimusta varten.

Pyydän sinua täyttämään oheisen kyselylomakkeen ja palauttamaan sen keskeviikkoon **24.8.2012** mennessä Metsäkallion päiväkodin henkilökunnalle, joka toimittaa vastauslomakkeet minulle.

Kiitos vastauksistanne jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Annakaisa Riihijärvi, sosionomiopiskelija/Vaasan ammattikorkeakoulu

Oppilaitoksen puolesta ohjaavana opettajana toimii Ann-Sophie Blomqvist.

Yhteystiedot: Ann-Sophie.Blomqvist@puv.fi, +358 40 011 3949.

ISIEN KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA - KYSELYLOMAKE

Taustatietoja:

Ikäsi: _____

Kuinka monta lastasi on päivähoidossa: _____

Jos tällä hetkellä päivähoidossa vain yksi lapsi, onko aiemmin ollut muita lapsia?
__ Kyllä __ Ei

Kuinka kauan lapsesi on ollut päivähoidossa: _____

Missä päivähoitoryhmässä lapsesi on: _____

-
1. Oletko kuullut käsitteen ”kasvatuskumppanuus” aikaisemmin? Jos olet, missä tilanteessa? _____

2. Mitä kasvatuskumppanuus sinun mielestäsi tarkoittaa?

3. Millä tavoin/millaisina tekoina ja asioina kasvatuskumppanuuden tulisi mielestäsi näkyä arjessa?

4. Mikä on omasta mielestäsi yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden välinen ero? _____

5. Miten koet vastuun kasvatuksesta jakautuvan itsesi ja puolisosi sekä päivähoidon henkilökunnan välillä?

6. Miten koet päivähoidon henkilökunnan ottavan sinut huomioon lapsen kasvattajana verrattuna lapsen äitiin?

7. Koetko, että päiväkodin henkilökunta arvostaa ja kunnioittaa arvojesi ja mielipiteitäsi? Miten tämä ilmenee?

8. Oletko osallistunut lapsesi hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluun?

☐ Kyllä ☐ En

9. Mikäli vastasit kysymykseen kahdeksan myöntävästi, kuvaile keskustelutilanteen ilmapiiriä. _____

10. Millaista tukea toivoisit saavasi päiväkodilta omaan vanhemmuuteesi?

11. Jos koet saaneesi tukea vanhemmuuteesi, miten ja millaista tukea sait?

12. Millaista yhteistä toimintaa toivoisit isille ja lapsille järjestettävän päivä-
hoidon puolesta? _____

13. Pitäisikö mielestäsi isille järjestää erillisiä isä-ryhmiä? Perustele vastauk-
sesi. _____

14. Mikä on ollut mielestäsi erityisen hyvää sinun ja päiväkodin välisessä kas-
vatuskumppanuudessa? _____

15. Onko kohdallanne ilmennyt kasvatuskumppanuuteen liittyviä ongel-
mia/huolenaiheita? Jos on, millaisia? _____

16. Miten kehittäisit isien ja päivähoidon välistä kasvatuskumppanuutta?

KIITOS AJASTANNE JA VASTAUKSISTANNE!

MUISTUTUSKIRJE ISILLE**ISIEN KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA****METSÄKALLION PÄIVÄKODISSA**

Arvoisa vastaanottaja,

Olette saaneet täytettäväksenne kyselyn koskien isien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päivähoidossa. Valitettavasti määräaikaan mennessä vastauksia saapui vain kolme kappaletta, eivätkä ne riitä opinnäytetyöhöni liittyvän tutkimuksen tekemiseen. Tästä syystä pyytäisin heitä, jotka kyselyn ovat saaneet, mutta jotka eivät ole sitä vielä täyttäneet antamaan muutaman minuutin aikaansa ja vastaamaan kysymyksiin. Isien mielipiteellä ja heidän kuulemisellaan on tärkeä merkitys yhteistyössä päiväkodin kanssa.

Kyselyn voitte suorittaa täysin nimettömästi ja aineisto käsitellään niin, ettei yksittäisen henkilön vastauksia voida erottaa lopullisista tuloksista. Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja saatuja vastauksia käytetään vain kyseistä tutkimusta varten.

Täytetyn kyselylomakkeen voi palauttaa Metsäkallion päiväkodin henkilökunnalle **perjantaihin 7.9.2012** mennessä, jonka jälkeen noudan saadut vastaukset päiväkodilta.

Kiitos vastauksistanne jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Annakaisa Riihijärvi, sosionomiopiskelija/Vaasan ammattikorkeakoulu

Oppilaitoksen puolesta ohjaavana opettajana toimii Ann-Sophie Blomqvist.

Yhteystiedot: Ann-Sophie.Blomqvist@puv.fi, +358 40 011 3949.

LASTENTARHANOPETTAJIEN HAASTATTELU

1. Millaisena koet isien mukana olon kasvatuskumppanuudessa?

2. Pitäisikö yhteistyötä isien kanssa mielestäsi lisätä?

3. Miten isien osallisuutta voisi mielestäsi lisätä/tukea?

4. Mitkä ovat mielestäsi syyt siihen, etteivät isät innostuneet ottamaan kantaa lastansa koskeviin kysymyksiin?
